

SZOCIÁLIS INTÉZMÉNYEK AZ EURÓPAI IPARÁGAK FELETTI TÁRSADALMI PÁRBESZÉDBEN

az erősebb, mélyebb
részvétel felé

Légy hatással

Közzolgálatok terjesztése

EMELD
FEL A
HANGOD
EURÓPÁBAN

BEVEZETÉS

A közérdekű szociális intézmények (SSGI) valamilyen jól körülírható társadalmi célú szolgáltatást nyújtanak. Olyan területeken nyújtott szolgáltatások tartoznak ide, mint **emberi egészségügy, lakhatási és egyéb jellegű ellátások idősek, fogyatékosok és más speciális igényű csoportok számára, szociális munka, napköziotthonos felügyelet és iskolán kívüli oktatás.**

Ezek az intézmények országonként eltérő múltra tekintenek vissza, de nagy hatással volt rájuk a jóléti állam kialakulása és az önkéntes, nonprofit szektor szerepvállalása, beleértve az egyházakat és a közösségi csoportokat. A közép- és kelet-európai országokban a közhasznú szociális intézmények az utóbbi időben jelentek meg a kormányok szociálpolitikájának változásával és az Európai Unióhoz történő csatlakozással.

A közérdekű szociális intézmények határainak meghúzése nem könnyű: nem illeszkednek bele az olyan hagyományos felosztásba, mint az oktatás, egészségügy, lakhatási ellátás és szociális munka, hanem elmosódnak a határaik. A közérdekű szociális intézményekhez tartoznak továbbá az olyan társas vállalkozások, mint a szövetkezetek, egyesületek és önszervező szervezetek. Ráadásul a társas vállalkozások eleve ágazatokon átívelő jellegűek, mivel a társasági jogi forma az, ami meghatározza őket, és nem az adott ágazat.

A közérdekű szociális intézmények Európában nagyon különböző módokon működnek csakúgy, mint az EU-ban. Ez függ például attól, hogyan fejlődött a nemzeti jóléti állam, mi az önkéntes és nonprofit szektor szerepe, beleértve az egyházakat, közösségi szervezeteket, önszervező szervezeteket és szövetkezeteket. Számos országban (pl. Franciaország, Belgium, Portugália) létezik a „szociális vállalkozások”, „a szociális gazdaság” és „a közhasznú ágazat” képzete és jogi fogalma, míg más országokban nem létezik ez a definíció.

Franciaországban 2014-ben definiálták jogilag a közhasznú vagy szolidaritási alapon működő gazdaságot. A szektorba a legkülönbözőbb ágazatokban egyesületek, önszervezők és szövetkezetek formájában működő jogi személyek tartoznak: kultúra, befogadás/integráció, képességfejlesztés, ismeretterjesztés, támogató központok és menhelyek, egészségügyi, szociális és orvosi szociális tevékenységek, egészségügyi önszervezők, kölcsönös biztosítók, mezőgazdasági szövetkezetek, kézműves szövetkezetek, bank szövetkezetek, ipari szövetkezetek, részvételi szövetkezetek (SCOP) és közérdekű szövetkezetek (SCIC).

1. A KÖZÉRDEKŰ SZOCIÁLIS INTÉZMÉNYEK FONTOS GAZDASÁGI SZEREPLŐK ÉS MUNKAADÓK

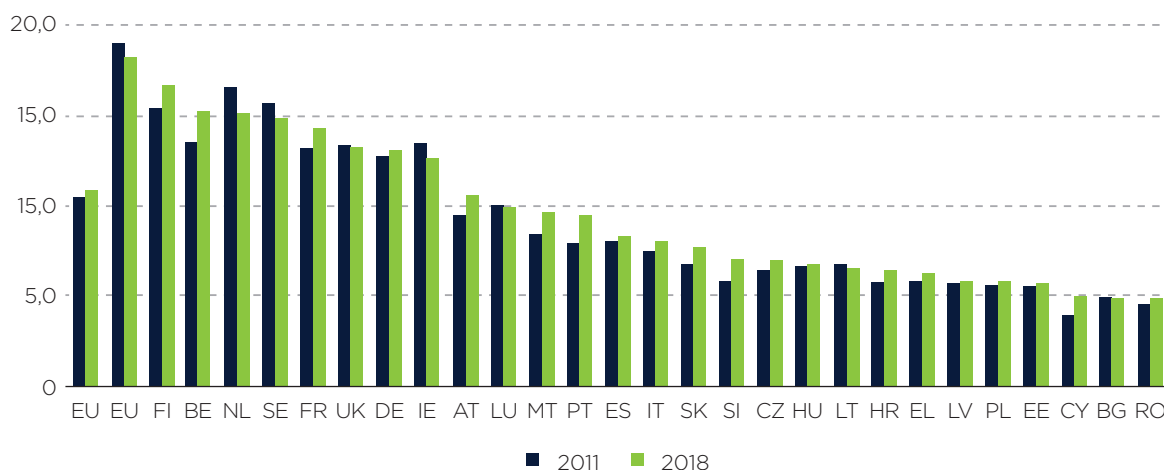
A közérdekű szociális intézmények nagy munkaerő igényű tevékenységet folytatnak, ezekben az ágazatokban a munkaerő iránti igény a demográfiai változások és egyéb tényezők miatt szinte minden európai országban növekszik, nevezetesen az egészségügyben és a gondozással kapcsolatos szolgáltatásokban. Sok közérdekű szociális intézmény jelez növekvő munkaerő toborzási és megtartási problémákat.

A legutóbbi Eurostat adatok szerint 2018-ban az európai munkaerő 11%-a dolgozott az emberi egészségügyben és szociális munkához kapcsolódó munkakörökben. Nemzeti szinten a legnagyobb arányú foglalkoztatás az északi országokban van,

mint Dánia, Finnország és Svédország, de magas még Belgiumban, Hollandiában és Franciaországban is. Ezzel szemben Romániában és Bulgáriában csak a nemzeti munkaerő körülbelül 5%-a dolgozik ebben a két szektorban. Ráadásul a foglalkoztatási arány jóval 10% alatti a többi kelet- és közép-európai országban is.

Ugyan számos országban még mindig kiterjedt az állami közszféra ellátás, a nonprofit és profit ágazatok szerte az EU tagállamokban növekednek. Egy nemrégiben megjelent 22 EU tagállamot összehasonlító elemzés szerint a kelet- és közép-európai államok közül különösen Bulgáriában, Magyarországon, Litvániában Lengyelországban és Szlovéniában nőtt a nonprofit szektor.

A HUMÁNEGÉSZSÉGÜGY ÉS SZOCIÁLIS MUNKA TERÜLETEK RÉSZESEDÉSE A TELJES FOGLALKOZTATOTTSÁGBÓL (SZÁZALÉKOSAN, 2011 ÉS 2018)

Source: Eurostat, Labour Force Statistics

2. SZOCIÁLIS INTÉZMÉNYEK A HAT VIZSGÁLT ORSZÁGBAN: VÁLTOZÁSOK ÉS NEHÉZSÉGEK

A hat vizsgált országban, különösen Közép- és Kelet-Európában, az Európai Unióhoz újabban csatlakozott országokban (Bulgária, Magyarország, Litvánia és Románia), olyan különböző trendek, mint a decentralizáció, intézményi leépítések és a közkiadások megszorításai következtében olyan trend indult el, hogy a közérdekű szociális szolgáltatásokat nyújtó magán szervezetek egyre nagyobb szerepet játszanak.

Ugyancsak növekedett a magán, profitorientált közérdekű szociális intézményi szolgáltatók belépése olyan területekre, mint a gyermekgondozás, oktatás, kórházak és lakhatási ellátások. Ez a profitorientált és nonprofit szolgáltatók közötti verseny növekedésével járt.

A tanulmányban vizsgált hat ország a szociális intézmények szinte minden területén több nehézséggel néz szembe, amelyeket sürgősen kezelni kell, ha a társadalmi összetartozás és demokratikus értékek jelentős lepusztulását el akarjuk kerülni. Az Európai Szemeszter keretében a 2019-es országokra vonatkozó ajánlások szerint a hat országban a szociális nehézségek a következőkkel kapcsolatosak: **a társadalombiztosítási és védelmi rendszerek gyengeségei és hiányosságai** (Bulgária), **gyenge oktatási eredmények** (Bulgária, Ciprus, Magyarország, Málta, Románia), **gyenge minőségű szociális szolgáltatások és a befogadó integrációs**

politika gyenge eredményei (Bulgária, Románia), **szegénység** (Bulgária, Litvánia, Románia), **elégtelen ellátások a hosszú távú gondozás, az idősgondozás terén** (Ciprus, Magyarország), **a gyermekgondozás és kisgyerekkori oktatás terén** (Magyarország, Litvánia) és **az egészségügyi ágazat elégtelensége és alulfinanszírozottsága** (Bulgária, Magyarország, Málta, Románia). **A befogadó politika hiányát és a cigányok elleni diszkriminációt** még mindig nagy nehézségként jelentik Magyarországon, Bulgáriában és Romániában. A négy kelet- és közép-európai országban a közérdekű szociális intézményekben foglalkoztatást illetően a fő problémák **a rossz munkakörülmények és az alacsony fizetés**.

Ugyan még mindig a közsféra által nyújtott szociális ellátás az uralkodó mind a hat országban, a nonprofit és profitorientált szolgáltatók aránya nőni látszik.

A profitorientált szolgáltatók szaporodásával gyakran együtt jár az ágazaton belüli verseny, ami kihatással van a bérekre és a nonprofit szolgáltatók helyzetére. **A profitorientált ellátás legtisztábban az otthoni gondozást nyújtó szolgáltatásokban látható. Az új szolgáltatók a munkaadói szervezeteket is kihívások elé állítják az új típusú kereskedelmi szolgáltatók megjelenésével.**

3. FŐ PONTOK: A SZOCIÁLIS INTÉZMÉNYEK MÉG NEM RÉSZEI A TÁRSADALMI PÁRBESZÉDNEK

A háromoldalú társadalmi párbeszéd jogi szabályozása ugyan mind a hat országban megvalósult, nemzeti, ágazati és gyakran helyhatósági/önkormányzati szinten, a szociális felek befolyása a politikára és jogszabályokra jelentősen változó. Míg a háromoldalú társadalmi párbeszéd elég kiforrott és erős szervezettségre alapoz Cipruson és Máltán, addig a helyzet sokkal gyengébb a négy közép-és kelet-európai országban jelentős változásokkal és gyenge szakaszokkal. Kevés kivétellel (Ciprus és Málta) a közérdekű szociális intézmények magánszolgáltatói nincsenek képviselve a társadalmi párbeszédben.

A közérdekű szociális intézmények nemzeti szintű ellátásának feltérképezése során több mint 130 közérdekű szociális intézményekhez kapcsolódó szervezetet, egyesületet és hálózatot azonosítottunk a hat országban. Ugyanakkor egyikük sem felel meg a társadalmi párbeszédben és közös alkuban részt vevő munkaadói szervezet követelményének.

A szociális intézményeknél a társadalmi párbeszédet és közös alkut az egyrészről a munkaadót képviselő, másrészről az ágazati, szakmai szakszervezeteket képviselő központi kormányzati igazgatás és a helyi és regionális igazgatás uralja. A magán nonprofit közérdekű szociális intézmények, szövetkezetek és civil társadalmi csoportok érdekei nem tükröződnek a társadalmi párbeszédet és közös alkut lefolytató megfelelő rendszerekben.

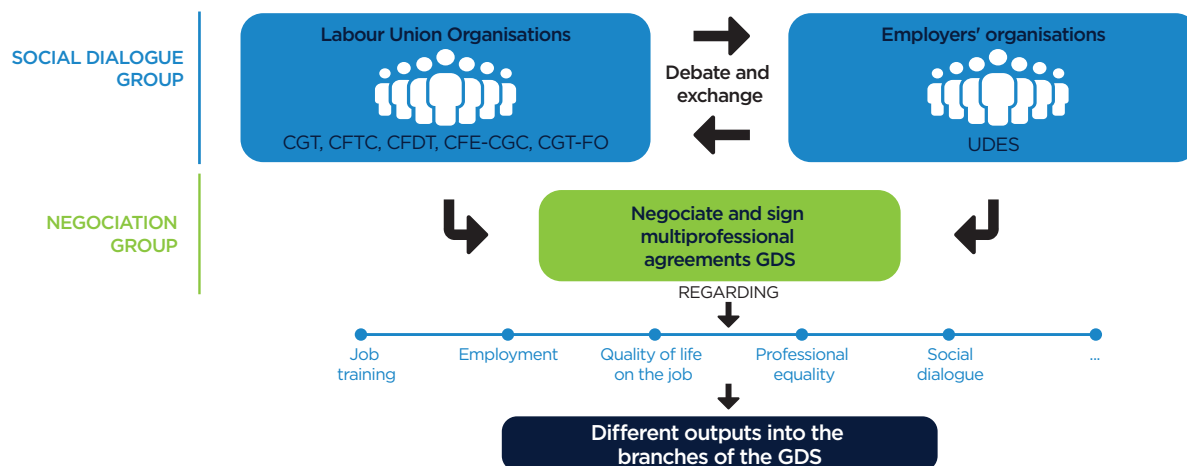
Franciaországban az UDES és Belgiumban az Unisoc példája és a közös alku fejlődése, valamint a társadalmi párbeszéd intézményi szerkezetei a közhasznú vagy szolidaritási alapon működő gazdaságban mutatják azt a többlet értéket, amit a közérdekű szociális intézmények munkaadói szervezetei általi valódi, erős képviselő jelent a nemzeti szintű társadalmi párbeszédben.

LITVÁNIA: KOLLEKTÍV SZERZŐDÉS A SZOCIÁLIS INTÉZMÉNYEKRE

A nagyon kevés legújabb közös alku tevékenység egyik példája (ugyan a közsféra szociális intézményeire vonatkozóan) a Litvániában létrejött megállapodás. A 2018. májusi megállapodás a minisztérium alá tartozó, 24 helyhatóság területén működő 35 szociális gondozási vállalkozás szakszervezeti tagjaira vonatkozik (19 költségvetési vállalat és 16 szociális gondozási intézmény), ami körülbelül 1900 szakszervezeti tagot jelent (az országban tevékenykedő kb. 4000 szociális munkásból). A megállapodás a fizetési kérdések mellett számos juttatási rendszerrel kapcsolatos, a szakmai fejlődési lehetőségek javítását és szakszervezeti tevékenység védelmét célzó rendelkezést is tartalmaz. 2019-ben a megállapodást meghosszabbították és módosították - valamint hatókörét kiterjesztették (jelenleg 50 szociális intézményi vállalkozás), a társadalmi felek megállapodtak a bilaterális ágazati tanács felállításában.

BEVÁLT GYAKORLATOK KIEMELÉSE

FRANCIAORSZÁG: A SZOCIÁLIS ÉS SZOLIDARITÁSI GAZDASÁG TÁRSADALMI PÁRBESZÉD CSOPORTJA (GDS)

KÉTOLDALI TÁRSADALMI PÁRBESZÉD ÉS KÖZÖS ALKU A KÖZÉRDEKŰ SZOCIÁLIS INTÉZMÉNYEK BEN A HAT VIZSGÁLT ORSZÁGBAN

ORSZÁG	SZEREPLŐK ÉS KÖZÖS ALKU
Bulgária	Szakszervezetek és kormány, helyhatóságok Helyhatósági kollektív szerződések (CLA), pl. oktatás, egészségügy, szociális gondozás, óvodák
Ciprus	A közérdekű szociális intézményeket az OEB, több ágazatot lefedő munkaadói szervezet képviseli Az OEB szociális intézmény tagjai (pl. felsőoktatás, iskolaelőkészítő oktatás, magánkórházak) nem vesznek részt a szervezetekkel közös alkuban, párbeszédben
Magyarország	Azonosíthatók egyes szereplők (kórházak, gyermekvédelem), de nem vesznek részt közös alkuban Nincs ágazati szintű kollektív szerződés A szakszervezetek és helyhatóságok közötti közös alkuk és alku eredmények széttagolt rendszere a közszférában (pl. óvodai alkalmazottak)
Litvánia	AZ Közérdekű szociális intézményeket nem képviselik munkaadói szervezetek A szektorban az illetékes minisztériumokkal kötöttek kollektív szerződéseket, azaz kettőt az egészségügyi ágazatban (2018. augusztus és 2018. december), az oktatásban (2017), a lakhatási gondozási tevékenységekről és a 2018. májusi megállapodás a szociális szolgáltatásokról
Málta	Nincs ágazati szintű alku a közérdekű szociális intézményekben MEA tagok olyan ágazatokban, mint az egészségügy és oktatásügy
Románia	Nincs ágazati szintű alku a közérdekű szociális intézményekben Az ágazati szintű alkut nagyon megnehezíti a 2011-es Társadalmi Párbeszéd törvény, nagyon szigorú a képviseleti kritérium

FŐBB KÖVETKEZTETÉSEK ÉS AJÁNLÁSOK

Annak ellenére, hogy milyen fontos a társadalmi és gazdasági szerepük Európa szerte a közérdekű szociális intézményeknek, közel sem játszanak megfelelő szerepet az EU tagállamokban. A CEEP tanulmány által vizsgált kelet- és közép-európai országok konkrétan a közérdekű szociális intézmények magán szolgáltatóinak (nonprofit és profitorientált) széttagolt helyzetét, valamint a képvisleti hang és a társadalmi párbeszédben és közös alkuban történő részvétel általános hiányát mutatják.

A vizsgált országokbeli helyzet erősen ellentétes a Belgiumban és Franciaországban fennálló helyzettel, ahol a viszonylag erős szerep a munkaadói szervezetek létének és a nemzeti társadalmi párbeszédbe és a közös alkuba történő bevonásuk eredménye. A belga és francia példák illusztrálják, milyen fontos az állam felhatalmazó szerepe a közérdekű szociális intézmények számára a megfelelő keretrendszer létrehozásában, közös érdekképviselésük és a nemzeti szintű társadalmi párbeszédbe történő bevonásuk tekintetében.

Figyelembe véve a fentieket, a közérdekű szociális intézmények közös hangja fejlődésének támogatására a következő javaslatok adódnak a tanulmányból:

- az **Európai Tanács** a tagállamokkal folytatott kapcsolatában és párbeszédében emelje ki azt a fontos hozzájárulást, amit a közérdekű szociális intézmények az aktív állampolgárság és közjó érdekében, az európai szociális modell terjesztésében, a társadalmi és munkaerő-piaci bevonás érdekében teljesítenek.
- Az EU intézmények, és a tagállamok is támogassák aktívan a társadalmi innovációt, aminek része a civil társadalom és a **közérdekű szociális intézmények elismerése és politikai támogatása**, lévén ők a társadalom legfőbb érdekeltjei, valamint **nyújtsanak hozzá támogató környezetet**.
- Ezt további, a **közérdekű szociális intézmények társadalmi hatásáról folytatott kutatással** párhuzamosan kell megvalósítani.
- Aktívan ki kell emelni és hirdetni kell azt a **plusz értéket, amit a társadalmi párbeszéd és a közérdekű szociális intézmények nemzeti háromoldalú és kétoldalú társadalmi párbeszédben és közös alkuban történő képviselése jelent** a pozitív eredmények elérésében, a szektor hírnevének javítását és sok jövőbeli szociális, társadalmi és egyéb nehézségre való felkészítését.
- Konkrétan a **közérdekű szociális intézményekhez kapcsolódó munkaadói szervezetek fejlesztését** kell az EU és a nemzeti szintű politikai szereplőknek, valamint a több ágazatot lefedő társadalmi feleknek hirdetniük.
- Ebben az utóbbi összefüggésben, figyelembe véve a közérdekű szociális intézményekhez kapcsolódó tevékenységek széles körét, a **több ágazatot lefedő képviselőség a társadalmi párbeszédben** segíthet a szétszabdaltságból adódó gondok leküzdésében. A CEEP, mint EU szinten több ágazatot lefedő társadalmi fél, folytassa munkáját annak biztosítására, hogy a közérdekű szociális intézmények alkalmazottai képviselve legyenek az európai szinten.

HAT OK, AMIÉRT A KÖZÉRDEKŰ SZOCIÁLIS INTÉZMÉNYEKNEK (SSGI) JOBBAN HANGOT KELL KAPNIUK A TÁRSADALMI PÁRBESZÉDBEN

Fontos munkaadók, növelik e munkahelyek számát az Európai Unióban

Jelentősen hozzájárulnak a jóléthez, a szociálpolitikához és a társadalmi összetartozáshoz

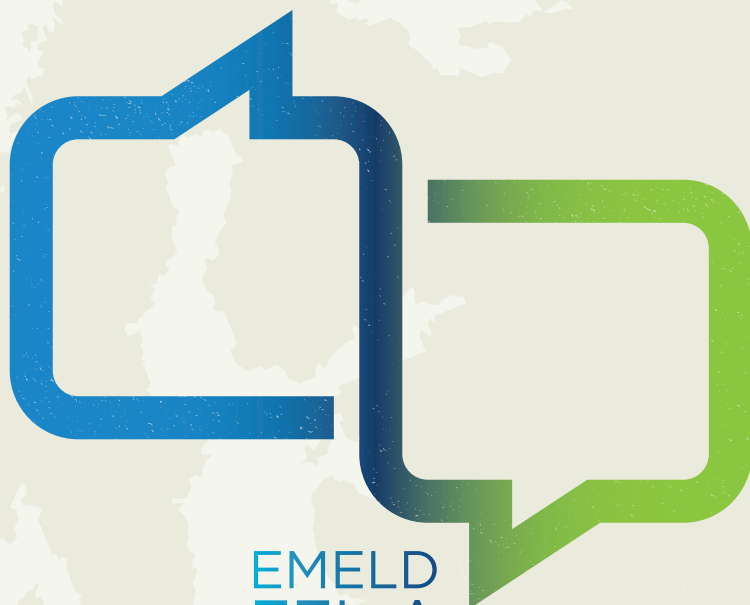
A közérdekű szociális intézmények nonprofit szolgáltatóinak fontos szerep jut a jelenlegi szociálpolitikában

Még mindig túl gyakran a nemzeti politikai döntéshozók és a közfigyelem radarja alatt maradnak

Nincs kellően képviselve a nemzeti és európai társadalmi párbeszédben

Erősebb hangra van szükségük a közéleti politikában, hogy foglalkozhassanak az olyan nehézségekkel, mint a szolgáltatások színvonala, a toborzás és a munkakörülmények

Az erősebb megjelenésük és részvételük a iparágak feletti társadalmi párbeszédben a közérdekű szociális intézmények, dolgozók és a társadalom javára válna

EMELD
FEL A
HANGOD
EURÓPÁBAN

PARTNEREK

ASSOCIATION OF LOCAL AUTHORITIES
IN LITHUANIA

Európai tanács által is
finanszírozott projekt része

TÁMOGATÓ SZERVEZETEK

MINISTERUL MUNCII
ȘI JUSTIȚIEI SOCIALE

CEEP Rue des Deux Eglises, 26 bt 5
BE-1000 Brüssel - Belgium

T: +32 (0) 2 219 27 98 | F: +32 (0) 2 218 12 13
E: ceep@ceep.eu www.ceep.eu

Your voice.
Your interests.
Your future.